

Nove knjige

Sakib Mehanović, Očev fenjer (poezija), Planjax Tešanj, 1998.

Knjiga stihova "Očev fenjer", Sakiba Mehanovića lirska je autobiografijska pjesnikova: intimne bilješke najtoplijih i najdubljih senzacija koje su označile njegov životni put. Onaj unutrašnji, jedini pravi, do sada skriven od naših očiju.

Knjiga je to ljubavi, sveobuhvatne ljubavi koju pratimo od izvora u najranijem djetinjstvu, duž sve moćnijeg toka, obalama i stazama, drumovima i bogazama – do zrelog doba, bogate jeseni.

Rastao je u patrijarhalnoj porodici dobojskog željezničara, na razmeđu puteva, ušću rijeka Usore i Spreče u Bosnu, pod okriljem roditelja, pa su se otuda ispreplele te dvije odanosti: domu i zavičaju.

I vremenski i prostorom udaljen, u jednom ogromnom gradu – Hamburgu – gdje se govori tuđim jezikom i živi tuđim običajima, on skuplja pabirke sjećanja na draga lica, prisne zvuke maternjeg govora i šuma nadošlih voda, na obrise brda – prvog svog horizonta i slaže ih u ovu zbirku.

Svako od nas će u njoj poznati svoje prve zanose i razočarenja, otrežnjenja – treptaje srca, od onih najtananijih, do bolnih prigušenih akorda bola, pa i oćajanja.

Svejedno, tu se sve voli, a i sve boli: drugovanje s prisnim prijateljem iz djetinjstva, psom Džerijem – mudrost oca, nježnost majke, djevojka, žena,

dijete, prijatelj, rodni grad, rodna gruda. Sve je tu brižljivo njegovano, sačuvano u sehari sjećanja. Čeznja nad njom bdije, čeznja za nepovratnim, a ipak prisutnim prizorima, bez kojih se ne može.

Svi ljubitelji poezije dobro poznaju to osjećanje i raduju se kad ga susretnu potvrđeno, oživljeno stihom. A upravo tu odliku i snagu ima pjesma Sakiba Mehanovića...

Mr. Vojislava Vasiljević

Ahmed Kico, Filozofsko-teološka misao bošnjačkog učenjaka Muhameda Mašića, Avicena, Sarajevo 1999.

Kako život "ovremeniti" ili, bolje kazano, obilježiti vrijeme svojom pojavnošću, humanumom? Srećom, ima i onih kojima, uz kreativnu obdarenost, dotekne pameti pa se pozabave pitanjima ove vrste, prije nego što postane prekasno za sve. Nažalost, mnogo je više onih koji nikada ne shvate razložnost ovovrsnog samo suoćenja.

Ali, prije bilo kakvog konkretiziranja na ovu temu, pogotovo u kontekstu onih sadržaja kojima pripada knjiga gospodina Ahmeda Kice, valjalo bi najprije prizvati riječ ne bi li, nakon dugovremene šutnje, marginaliziranja kao i svakovrsnih stereotipija u prezentiranju historije Bosne i povijesnog bića Bošnjaka – raznjedrila i premostila, ne slučajno, agregiranu amneziju spram onog što je ovaj narod, u domenu duhovnosti i kulture, tradicije i drugim sedimentima povijesnog bitka – baštinio.

Fizionomijski, ovo je nevelika studija, ali sadržinski je dvostruko značajna.

Prvo, široj javnosti predstavlja misaoni opus jednog od zatajenih i samozatomljenih bošnjačkih prvaka, Muhameda Mašića, kakve je permanentno njedrio ovaj narod u minulim stoljećima, koji ne samo da su bili ravni najboljima u svome vremenu, nego su, nerijetko i prednjačili, pišući značajna djela na stranim jezicima kao da su im maternji, što je neprevaziđeni intelektualno-kreativni standard i do dana današnjega, a o kojima se ništa ili jedva išta zna. Bilo ih je barem 300 samo u posljednjih 200 godina.

Valja, dakle, razgrnuti paučinu nad njihovim imenima ko god da je tu paučinu pleo i potisnuti gluhoću o tim intelektualno respektabilnim poslenicima – kome god da je ta gluhoća odgovala.

Drugo, ova studija može poslužiti kao monografski obrazac, matrica sinteze u kojoj se, na relativno malom prostoru uspijeva prezentirati jedan veliki intelektualni opus. To je po obimu nevelik, ali sadržinski znalački koncipiran tekst o Muhamedu Mašiću kao alimu, filozofskom znalcu, publicisti, hronopiscu, pjesniku, prevodiocu, vrsnom poznavaoču arapskog jezika. Raznorodnost Mašićevog djela nije predstavljala prepreku Mr. Kici da sačini jednu koherentnu studiju u kojoj se svaki segment tog opusa skladno uklapa u cjelinu, i prostorno i sadržinski. Sve je znalački omeđeno i postavljeno na pravo mjesto. Ne samo da je izbjegnuta nerijetko prisutna ekstenzivnost kojoj su, u tekstovima ove vrste autori skloni, nego je izbjegnuta i izazov vokacijskog "halo-efekta",

to jest favoriziranja onih tematskih sadržajnosti koje su samome piscu bliže. U ovom slučaju, dakle, Mašić kao filozofski znalac, nije potisnuo Mašića kao teologa ili pjesnika, hronopisca, prevodioca i obratno.

U maniru vrsnog sintetičara, Kico je uspio, na svega šezdesetak strana teksta odabrati gotovo sva, suštinski važna mjesta i ponuditi čitaocu, moglo bi se kazati, armaturnu konstrukciju ukupnog Mašićevog djela i to na zavidno uvjerljiv način. U svakom slučaju, u fizionomijsko-sadržinskom smislu, dobili smo znalački urađenu sintezu i objektivnu sliku o misaonom opusu Muhameda Mašića.

Prof.dr. Jusuf Žiga

Atif Kujundžić, Šta to znači biti čovjek, (pjesme), Bosnaski kulturni centar Gračanica, NIK "Kujundžić" Lukavac, 1999.

Šta se događa kada Pjesnik postane ratnik, a onda iz njega (što kao vrisak, što kao iz stisnutih usta otrgnuta riječ) progovore nagomilane frustracije, koje prate i pjesnika i ratnika u jednom ratu bez jasnih ciljeva (osim onih neprijateljskih) i kroz koji ga vode vođe koji jedno misle do podne, a drugo popodne i koji imaju jedne proklamovane, a sasvim druge tajne ciljeve?!

Šta se događa, kada i Pjesnik i Ratnik ustanove – da su se borili za nešto što zapravo i ne postoji, ili još gore – što nikad nije ni postojalo, osim u njihovoj glavi!

U ratu u kojem je i Pjesnik i ratnik nebrojeno puta prevaren, izdan, odbačen – od prijatelja, komšija, ku-

movu, rođaka, od vode i voda, od Svijeta, od ... Boga! U ratu, u kojem on (u kojem niko!) nije mogao pobijediti, jer je i eventualna pobjeda, zapravo bila – poraz.

Šta se, dakle, događa kada Pjesnik odluči (!) ne biti tek puki posmatrač koji kuka nad sudbinom svoga naroda ili nostalgično lamentira o "patnji" pobjegličkog života u okrilju neke od evropskih država blagostanja, čekajući mir u kome će se "knjige vratiti kućama" i u kome će se gomile izdajnika Istine, Pravde, Civilizacije, Ljudskosti... (na)vraćati da – bez imalo stida, kajanja i poštovanja, s gardom jedinih istinskih pobjednika u netom prekinutom sukobu – gaze po zemlji natopljenoj

krvlju onih bez kojih se ne bi imalo gdje (na)vratiti i bez kojih – ne bi postojalo ništa osim mraka?!

Događa se da Pjesnik i Ratnik (koji je u Pjesniku ostao da živi i nakon što su oružja začutala i uniforme strgnute sa tijela), napravi knjigu u kojoj pjesme i nisu pjesme, nego geleri svijesti, krhotine mozga koji se raspada u eksploziji kontraverznih misli i emocija. Dobijemo zapravo, psihološku studiju šizofrenije jednog društva. Dobijemo Bol iskomadan kasapskom satarom na milion komadića i rasut svuda unaokolo. Dobijemo, ne zbirku pjesama, nego izložbu emocija, upravo onakvih kakve one i jesu

U stvarnom životu: jedne pozitivne, druge negativne, jedne prigušene, prikrivene, druge širom otvorene, transparentne, jedne tople i meke, druge grube i hladne... cijeli spektar kojem *ratio* nastoji obezbijediti autentičan i stvaran *raison d'etre* – i tako opravdati i vlastito mjesto pod Suncem.

Dobijemo knjigu pjesama u kojoj ima i ljubavi i mržnje. U kojoj ima i bijesa i patnje i očaja i rezignacije, ali i odmjerenosti, radosti, nade. I afektivnih šovinističkih ispada i praštanja, mirenja, humanosti. I britke ironije (pa i cinizma) i pretjerane patetike. I poziva na protest i pobuna i (ne)prikriivenog poltronstva. I Jave i Sna. I Dobra i Zla. I Života i Smrti. I Vjere i Bezbožništva.

Dobijemo knjigu koja nije odgovor na pitanje : "Šta to znači biti čovjek?!" Dobijemo knjigu koja je odgovor na pitanje: "Šta to znači biti čovjek?!" Odgovor koji nije ni jednoznačan, ni ušminkan. Nego onakav, kakav čovjek odista – jeste. (Iz recenzije, op. urednika)

Samir Šestan

Sadik Šehić, Dobrota bivanja – monografija u povodu 20-te godišnjice "Kikićevih susreta" 1973 – 1998., Bosanska riječ, Wuppertal, 1999.

Hasan Kikić je ostavio za sobom, s obzirom na relativno kratki životni vijek, obimno i raznovrsno djelo; pisao je pripovijetke i romane, poeziju, umjetničku i književnu kritiku, i ostao je kao pisac revolucionar, prepoznatljiv i provokativan kako u vremenu u kome je živio, tako i nakon njega. Riječju, Hasan Kikić je za trideset sedam godina života stvorio jednu malu biblioteku knjiga i članaka. Djelovao je kao suradnik i urednik časopisa, kao pedagog i teoretičar. Kikić je iznimno značajna i zanimljiva pojava u bosanskohercegovačkoj, a napose u bošnjačkoj kulturi i književnosti prve polovice ovog vijeka. Kao zagovornik pokreta socijalne literature Kikić je stvorio upečatljiva i vrijedna književna dijela (romane "Ho-ruk", "Bukve"; zbirku priopovjedaka "Provincija u pozadini"), koje su književni teoretičari i kritičari prihvatili blagonaklono, ali su o njima suduili suzdržano i strogo. Književno djelo Hasana Kikića, posmatrano i valorizirano iz današnje perspektive, predstavlja djelo vizionara koji je predska-

zao mnoge promjene u društvenoj stvarnosti druge polovice ovog vijeka. Superlativna vrijednovanja zavrjeduje, u svakom slučaju, segment koji ističe i favorizira humanističku stranu umjetnosti. Ta humanistička strana umjetnosti je "dragulj koji sjaji neprolaznim sjajem". Dakle, ako i danas, nakon šezdest i pet godina, Kikićevo književno djelo uspijeva odoljeti iskušanjima prolaznosti vremena i mijena književnog ukusa i mode, onda pred sobom imamo stvaraooca koga valja sustavno izučavati i baštiniti kao vrijednost "par excellence".

Upravo zato je napor priređivača ove monografije gospodina Sadika Šehića višestruko značajan. Dvadeset godina pedantno prateći manifestaciju "Književni susreti Hasan Kikić", Šehić je sakupio relevantne književno-kritičke tekstove koji analiziraju i valoriziraju književno stvaralaštvo Hasana Kikića. Raznovrsnost predstavljenih radova, te njihova inkorporiranost u opću riznicu književne i kulturne baštine ovih i širih prostora, pomoći će nam da književno i životno djelo Hasana Kikića, iznova iščitamo, suštinski mu se približimo i naklonimo se njegovoj ljudskoj i stvaralačkoj monumentalnosti.

Almir Zalihić

Senahid Nezirović, Taksirat (priče), Bosnia ars, Tuzla 1999.

Zbirka kratkih priča "Taksirat" druga je knjiga ovog pisca i pjesnika iz Lukavca, koji je naročito bio aktivan i objavljuvao po časopisima prije rata. Njegova prva knjiga, zbirka pjesama

pod naslovom "Ceremonijal", izašla je 1985. godine u izdanju tuzlanskog "Univerzala".

Predikament knjige "Taksirat" je tlo Bosne na kojem se ukrštaju putevi Istoka i Zapada, Sjevera i Juga, prolaze i ostaju narodi, rase i religije, grije sunce i tope se kiše, smjenjuju se dobra i zla vremena. Bosna je uzorak - parče Zemlje, dio univerzuma sa svim njegovim svojstvima, na njoj je sve odvagano i izmjereno. Probano. Napravljeno i srušeno.

Teme ovih priča su neobične i vrlo različite, od naših narodnih do modernih evropskih motiva. Odslikani su ljudi-ličnosti sa svim svojim manama i vrlinama. Nose u sebi moralnost i nemoral, podmuklost i iskrenost, humanost ili zlo. Isprepleteni karakteri kojima je zaokupljen autor nastoje odaslati poruke pravilnijeg života, počesto učenjem iz Kur'ana na osnovu čega zaključujemo da je Nezirović sljedbenik i dobar poznavalac islama. Njeguje dopadljiv i moderan stil.

Inače, zbirku priča "Taksirat" čini 18 kraćih novela, među kojima je jedna prevedena na engleski. Tom pričom pod naslovom "In death's neighborhood" autor je možda želio da se malo piogra sa čitaocima koji poznaju engleski jezik i da ih nagradi tom pričom ili je pokušao da se na taj način zahvali i oduži nekim strancima koji su mu sponzorirali knjigu...

Mevludin Spahić

**Ismet Suljić, Buđenje (pjesme),
izdavač autor, 1999,**

U posljednje vrijeme na prostori-
ma susjedne općine Doboj Istok po-
javljaju se pjesnici, slikari iskulptori

koji tu sredinu čine duhovno bogati-
jom i na određen način već pre-
poznatljivom. Zbirka pjesama "Buđe-
nje" je prva objavljena knjiga Ismeta
Suljića (rođen 1956. godine). Čitajući
ovu zbirku nameće se uvjerenje da je
u njoj neupitan preforsirani altruizam
(ljubav i saosjećanje sa bližnjim) u
ovom slučaju prema naciji i Bogu.
Tako se ovaj autor po svojoj pjesničkoj
vokaciji i odabranim motivima svrsta-
va među muslimanske narodne pjesni-
ke. Prisutno je njegovo nastojanje da
se u svakoj pjesmi potvrdi i deklarise
kao Bošnjak, ali se u ponekom stihu
provuče misao koja upućuje i na druge
koji čine suživot i Božijom voljom jed-
instvo svijeta.

Tu nacionalnu odredivost i povodl-
jivost autora u izljevu patriotskih os-
jećanja i emocija vjerovatno je uzrok-
ovalo vrijeme ratno i vrijeme poratno
u kojem su ove pjesme nastajale.

Zbirka sadrži 41 pjesmu u strogo
odredivoj rimi. U pjesmama koje su
podijeljene u sedam ciklusa ispoljeno
je negodovanje onih više pravdolju-
bivih kojima pripada i pjesnik Suljić u
osudi kako učinjenog zla tako i ne-
pravednog i nametnutog mira - bez
adekvatne satisfakcije za žrtvu. Pjesme
su posvećene saborcima, prijateljima,
političkim idolima, majkama, šehidi-
ma, pune su patriotskog naboja za
Bosnu i njene ljude. U mnoge su
ugrađene i moralno-religijske
opomene i upute za pravilno življen-
je - kao u pjesmi "Mudrost življenja"
u kojoj ispisuje iskonsku i univerzal-
nu poruku: "I ne čini drugom što ne
želiš sebi."

Mevludin Spahić